

v 11 hutních podnikcích, jichž se zúčastnilo více než 7000 pracovníků těchto podniků.

Rozvoj vybraných skupin kádrů ve VHJ HŽ byl námětem referátu M. Smutka. Zabýval se jedním z aspektů kádrového rozvoje VHJ HŽ, jímž je *práce se specifickými skupinami kádrů*. Cílem rozvoje práce s vybranými skupinami kádrů je, aby u těchto skupin bylo dosahováno jejich optimálního využití a pracovního uplatnění. Referující uvedl, že vedle vytvoření uceleného systému diferencované práce s vybranými skupinami kádrů je nutné se souběžně zaměřit na jejich stimulaci, odhalování vnitřních a vnějších bariér jejich rozvoje, na jejich účast na řízení a při tvorbě společenských hodnot vždy ve vazbě na intenzifikační procesy vztažené především k technickému rozvoji. S tím ovšem souvisejí i takové aspekty regulování řídicích procesů, jako je zkvalitnění plánování a realizace dalšího politicko-odborného růstu sledovaných pracovníků, zlepšení jejich výběru, adaptace, hodnocení odměňování, stanovení a umožňování perspektivy pracovního postupu, motivování k co nejvyššímu výkonu. Výstupem práce byl metodický materiál *Práce s kádrovými rezervami v podnicích VHJ HŽ*, jímž byl vytvořen předpoklad jednotného pojetí práce s kádrovými rezervami jako podmínka jejího lepšího řízení. Další specifickou skupinou, které v kádrovém výzkumu byla věnována pozornost, byla skupina absolventů vysokých škol. Opět i zde byl hlavním výstupem metodický pokyn pro práci s absolventy vysokých škol ve VHJ HŽ.

Posledním referujícím semináře byla J. Kumanová, která zevrubně informovala o vývoji, poslání a metodách sociálně právní služby v podnicích VHJ HŽ a její vazbě na kádrové personální a sociální rozvoj. V roce 1979 byl ustanoven Poradní sbor personálního ředitele GRHŽ pro sociální práci, složený ze zástupců GR, všech podniků a dalších specialistů. Jeho úkolem je zpracovávat metodiky pro provádění vlastní sociální práce s jednotlivými skupinami, kontrolní a poradenská činnost v jednotlivých podnicích a příprava podkladů personálnímu řediteli GRHŽ pro další řídicí práci v této oblasti.

Ve velkých hutních podnicích nad 15 000 pracovníků jsou referenti první linie na závodech a na 1 referenta připadá cca 1500–2000 pracovníků. V druhé linii na podnikové úrovni je referent specializován na určité skupiny nebo typy problémů a připadá na něj cca 5000 pracovníků. Ve středních a menších podnicích vykonávají referenti sociálně právní služby v obou liniích současně a na 1 referenta má připadat rovněž 1500–2000 pracovníků. Referující podrobně hovořila o zkušenostech vyplývajících z práce s těmito skupinami pracovníků.

Průběh a atmosféru semináře výstižně charakterizoval M. Tomšík, který ve stručném závěru vyzdvihl zejména aktuálnost a angažovanost tématu semináře. V nových podmínkách intenzifikace národního hospodářství se stává tento námět nosným a rovněž i atraktivním, o čemž svědčí velký zájem a účast z různých pracovišť podniků a institucí (semináře se celkem zúčastnilo 198 osob). V závěru svého vystoupení ocenil iniciativu pořadající organizace s přáním, aby i v budoucnu byla zorganizována podobně úspěšná akce.

Zdeňka Kaňáková

Informace o mezinárodním sympoziu „Životní způsob, volný čas a kulturní rozvoj“

Na začátku roku 1985 se pod záštitou Československé komise pro spolupráci s UNESCO uskutečnilo v Domě vědeckých pracovníků v Liblicích mezinárodní sympozium 13. výzkumného komitétu sociologie volného času Mezinárodní sociologické asociace. Tohoto sympozia, jehož organizátorem byl Ústav pro filozofii a sociologii ČSAV, se zúčastnilo více než šedesát zahraničních a československých vědců. V průběhu pěti pracovních zasedání bylo předneseno přes čtyřicet referátů. V nich i v dalších diskusních vystoupeních se referující zaměřovali především na nejdůležitější a nejcitlivější problémy spojené s vývojem volného času, kulturou a způsobem života v kapitalistických a socialistických společnostech, a to jak v teoretické, tak v empirické reflexi.

Pro většinu referátů i na ně navazující diskusi bylo charakteristické úsilí o začlenění poznatků a výsledků výzkumu v oblasti volného času, kultury a způsobu života do sociálně ekonomického kontextu rozdílných společenských systémů a do širšího rámce úvah o jejich dalších perspektivách. Diskuse orientovaná na konkrétní společenské jevy a jejich sociologickou reflexi přispěla i k řešení některých konceptuálních a metodologických otázek vzájemných vztahů mezi volným časem, způsobem života a kulturou. V práci sympozia se rozvinul inspirativní dialog, předznamenavý již vstupními referáty (B. Filipcová, R. Sue, T. Hahn, L. Gawlik, G. Pronovost).

Týkal se především interpretace současných tendencí v životních a společenských procesech ve světle dalších perspektiv společenského rozvoje. Jádrem dialogu byla do značné míry základní otázka, nakolik lze perspektivy volného času a kulturního rozvoje spatřovat spíše v oslabování vazeb těchto vrstev života ke sféře ekonomické reprodukce, či naopak, v jejich hlubším propojení a vzájemném ovlivňování.

První přístup byl charakteristický větším důrazem na relativní autonomii volného času a kultury. Původ i význam této „autonomizace“ volného času byl, zejména pokud jde o podmínky života v kapitalistické společnosti, nahlížen nezdědka ze značně odlišných a někdy i protichůdných stanovisek: Buď jako sféra zhodnocování výsledků vědeckotechnického rozvoje, vzdělanosti a poklesu významu práce v životě v souvislosti se zkracováním pracovní doby (R. Sue), nebo naopak jako sféra, kde jednotlivci jsou nuceni řešit důsledky ekonomických problémů, především nezaměstnanosti, v podobě alternativních životních stylů (K. Roberts). Volný čas je popřípadě přímo shledáván jako klíčová sféra životní seberealizace a kulturního rozvoje člověka v historických perspektivách (T. Kamphorst).

Druhý přístup kladl naopak důraz na souvislost volného času a kulturního rozvoje se společenskými sociálně ekonomickými procesy. Volný čas a kulturní rozvoj nabývají v tomto kontextu na významu jako specifické zdroje dynamizace rozvoje společnosti i člověka a v tomto smyslu i zdroje ekonomického rozvoje (B. Filipcová). V tomto pojetí pak volný čas, kulturní rozvoj a reálný způsob života představují jak oblasti, kde se zhodnocují výsledky vědeckotechnického pokroku, růstu produktivity a společenského bohatství, tak oblasti, kde se tvoří podmínky a předpoklady pro jejich příznivou reprodukci a rozvoj.

Výklad vývoje volného času a kulturního rozvoje v pevných sociálně ekonomických vazbách způsobu života byl charakteristický spíše pro vědce socialistických zemí, a to bez ohledu na to, zda se jejich vystoupení pohybovala spíše v teoretické poloze, nebo se zabývala výsledky konkrétních výzkumů celku způsobu života či jeho dílčích oblastí. Jednou z takovýchto oblastí diskutovaných v daném kontextu symposia byla také problematika rodiny, nahlížená ve zpětné vazbě — jednak z hlediska vlivu vnitrorodinných vztahů, dělby práce v domácnosti a procesu socializace na utváření volného času a kulturních aktivit, jednak z hlediska opačného vlivu volného času na samotnou instituci rodiny, výchovu dětí i ekonomické chování a vzorce spotřeby.

Silné explicitní i implicitní sociálně ekonomické podtexty většiny referátů i diskusních vystoupení, analýza klíčových vazeb mezi prací, volným časem, kulturním rozvojem, spotřebou apod., byly specifickým způsobem v základních otázkách „vystřeny“ vyslovené ekonomizujícími přístupy a referáty (Strečková, Broekman), v nichž byl volný čas nahlížen jako oblast investic a *zhodnocování* ekonomických společenských zdrojů v rovině sociálních zdrojů a rozvoji jejich společensko-ekonomické (produktivní) „kapacity“. Ukázalo se, že v této optice, která zkoumá souvislosti mezi ekonomickým a lidským potenciálem, je možno nejen překlenout některé — v rámci volného času — obtížně řešitelné otázky individuálního kulturního rozvoje, ale otevírají se nové problémy dotýkající se například kategorie času, ale i kultury jako akumulovaného „kapitálu“. Volný čas a kultura jako předmět ekonomického uvažování evokují v nových souvislostech nezbytnost prozkoumání vztahů mezi „sociálním“ a „ekonomickým“.

V podstatě univerzální tendence k postižení reálného životního a společenského významu dílčích vrstev způsobu života, včetně volného času a kulturních vrstev i aspektů života, se na sympoziu projevila rostoucím důrazem na problematiku hodnot, která dosud není, jak bylo shodně konstatováno, dostatečně zpracována teoreticky ani empiricky. V této souvislosti pak rovněž důrazem na zvýšení výzkumné aktivity a zvětšení prostoru pro analýzu empirických výsledků. Ve výzkumu hodnot volného času i jeho hodnotových aspektů a souvislostí v konfrontaci se strukturami činnosti volného času na jedné straně a způsobem života na straně druhé, je spatřována klíčová tematika činnosti *Výzkumného komitétu volného času* v nejbližší budoucnosti a prostor pro mezinárodní komparativní studium dynamiky volného času v jednotlivých zemích a společenských systémech.

Celkově lze říci, že symposium bylo vítanou příležitostí pro srovnání výzkumu dané oblasti a jeho výsledků v jednotlivých zastoupených zemích a institucích. I přes tematickou, konceptuální a názorovou různorodost bylo kvalitním stimulem pro další vývoj poznání. K tomuto vývoji pak, jak to potvrdila pracovní zasedání symposia, může československá sociologie přispět podstatným dílem, neboť mezinárodní srovnání v rámci libického fóra ukázalo více než solidní standard teorie a výzkumu volného času, způsobu života a kultury, který je na československých pracovištích dosahován.

Z konference je publikován analytický sborník referátů. Bude předložen v letošním

roce na Světovém sociologickém kongresu v New Delhi jako pracovní materiál komitétu volného času.

Ivan Gabal, Petr Matějů

X. sympozium ICSS — Tělesná kultura a sport ve způsobu života mladé generace

Ve dnech 28. až 30. 8. 1985 se v pražském hotelu Internacional uskutečnilo mezinárodní sympozium na téma *Tělesná kultura a sport ve způsobu života mladé generace*, jehož pořadatelem byl International Committee for the Sociology of Sport (ICSS) a organizátorem Vědecká rada ÚV ČSTV. Jednání jubilejního X. sympozia ve dvacetileté historii existence ICSS se zúčastnilo celkem 52 odborníků ze 17 zemí světa v čele s prezidentem ICSS A. Inghamem.

Sympozium zahájil předseda Vědecké rady ÚV ČSTV prof. F. Sýkora, který poukázal na význam tělesné kultury a sportu v současných podmínkách života mladých lidí a zdůraznil základní poslání tělesné kultury — výchovu zdravé mladé generace, tělesně zdatné, všestranně rozvinuté a aktivně se zapojující do všech činností souvisejících se společenským pokrokem.

Hlavní referát autorů V. I. Stoljarova (SSSR), J. Merhautové a F. Joachimsthalera (ČSSR) *Teoreticko-metodologické problémy zkoumání postavení tělesné kultury a sportu ve způsobu života mladé generace* byl zaměřen jednak k problematice objasnění a sjednocení základních, v rámci sociologických výzkumů ve sportu mnohdy rozdílně interpretovaných pojmů, jako „způsob života“, „sport“, „tělesná kultura“, „mládež“ apod., jednak k otázkám role a významu tělovýchovné a sportovní činnosti v socialistickém způsobu života. Autoři konstatovali, že socialistická společnost má eminentní zájem na tom, aby se již u dětí a dospívající mládeže kultivovaly takové činnosti, potřeby, hodnoty a sociální vztahy, jež jsou přínosem pro jednotlivce i společnost. Proto při regulování způsobu života mladých lidí je nutno věnovat pozornost uskutečňování dvou základních principů: a) zaměřenosti na všestranný a harmonický rozvoj osobnosti, b) realizaci postupného přechodu od uspokojování primárních, biologických potřeb k vyšším, tj. sociálním potřebám. Právě tělesná kultura jako komponent socialistického způsobu života musí být v souladu s uvedenými principy včleněna do životního způsobu mladých lidí tak, aby plnila svoji specifickou roli v zabezpečování harmonické jednoty sociálního a biologického rozvoje jedince. Formy tělovýchovné a sportovní činnosti musí účinně přispívat k formování společenského vědomí, ke kulturnímu chování a aktivnímu zapojení mladého člověka do společenského života. Dále autoři zdůraznili, že v socialistických zemích byly likvidovány zdroje třídní polarizace ve způsobu života a vytvořeny dobré podmínky pro vzdělání, kulturu, tělesnou kulturu a sport. Avšak kromě celkových podmínek vytvářených společností pro rozvoj tělesné kultury a sportu je třeba věnovat pozornost také faktorům působícím na způsob života dětí a dospívající mládeže v rodině. Tělovýchovná a sportovní činnost znamená bezesporu pozitivní přínos pro zdraví, tělesný rozvoj a výchovu mladé generace. Je proto nutné, aby se nejen škola a tělovýchovná organizace, ale i rodina staly aktivními iniciátory rozvoje systematické tělovýchovy dětí a mládeže. V závěru autoři zdůraznili, že širší uplatnění tělovýchovné a sportovní činnosti ve způsobu života dětí a mládeže předpokládá další rozšíření sociologického výzkumu a jeho doplnění o údaje týkající se úrovně tělesného vývoje a tělesné zdatnosti z hlediska věku, pohlaví, lokality a sportovní specializace.

A. Ingham (USA) se v koreferátu *Sport a procesy diferenciacie u mládeže* zaměřil na analýzu vybraných „stratifikačních prvků“, jež významně ovlivňují postoje ke sportovním činnostem, jako je například sociálně ekonomický status, pohlaví a věk. Vycházel z konkrétního sociologického výzkumu, který zahrnoval 1 159 respondentů ve věku 18 až 75 let (v předneseném referátu prezentoval výsledky souboru 18 až 34letých). Postojová data byla hodnocena z těchto aspektů: a) emocionální zaujetí týkající se vítězství nebo porážky oblíbeného týmu či sportovce, b) jak sport figuruje v životním způsobu, c) jak může být sportu využito při řešení sociálních problémů. Výsledky přinesly řadu signifikantních rozdílů především z hlediska věku a pohlaví.

F. Takacz (Maďarsko) ve svém příspěvku osvětlil v širších souvislostech *hodnotu tělesné kultury v socialistickém způsobu života*.

Inspirativní a v mnoha ohledech cenný byl referát P. Donnellyho (Kanada) *Zkoumání dominantních, reziduálních a nově vznikajících kulturních jevů ve sportu*. Autor, který chápe sport jako kulturní produkt, vychází z Williamsovy teorie kultury, jež se opírá o kategorie dominance, rezidua a emergence ve vývoji signifikantních kul-